

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4802/2019
29.10.2020. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Браниславе Апостоловић, председника већа, Бранислава Босиљковића, Данијеле Николић, Добриле Страјина и Марине Милановић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Бранко Унић адвокат из ..., против туженог „Задругар“ доо из Варварина, чији је пуномоћник Драган Милетић адвокат из ..., ради утврђења права својине, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 7080/18 од 25.07.2019. године, у седници већа одржаној дана 29.10.2020. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 7080/18 од 25.07.2019. године.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 7080/18 од 25.07.2019. године и пресуда Основног суда у Крушевцу П 2445/17 од 16.08.2018. године и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Крушевцу П 2445/17 од 16.08.2018. године, ставом првим изреке, утврђено је према туженом да је тужилац власник парцеле .../... површине 7,09 ари - грађевинско земљиште изван грађевинског подручја и парцеле .../... површине 4,45 ари - грађевинско земљиште изван грађевинског подручја, уписаних у лист непокретности ... КО ... и власник породичне стамбене зграде површине 54 м² и помоћне зграде површине 13 м² на парцели .../..., а тужени обавезан да му ово право призна и да трпи да се тужилац на основу ове пресуде укњижи на наведеним непокретностима без присуства туженог и икаквих ограничења код надлежне службе за катастар у Крушевцу са истом врстом права које има тужени. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да на име трошкова парничног поступка исплати тужиоцу износ од 180.600,00 динара у року од 15 дана од дана правноснажности пресуде под претњом принудног извршења.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 7080/18 од 25.07.2019. године одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена пресуда Основног суда у Крушевцу П 2445/17 од 16.08.2018. године.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је, на основу члана 404. ЗПП, благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Према наведеној одредби, ревизија је изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом, ако Врховни касациони суд оцени да је потребно размотрити правна питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, уједначити судску праксу или дати ново тумачење права (посебна ревизија).

По оцени Врховног касационог суда, у овом спору има места одлучивању о посебној ревизији туженог ради тумачења одредби материјалног права релевантног за оцену квалитета државине тужиоца и рачунања рокова потребних за стицање својине одржајем. Из тог разлога одлучено је као у првом ставу изреке.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија туженог основана.

Према утврђеном чињеничном стању, пресудом на основу признања Среског суда у Крушевцу Г 1439/58 од 15.03.1958. године, донетом у спору тужилаца ББ (баба тужиоца), ВВ (отац тужиоца) и ГГ (стриц тужиоца) против туженог ДД (стриц тужиоца), утврђено је да је ББ власник и пареле ... КО ...у површини од 10 ари. Пресудом истог суда П 1172/61 од 04.05. 1961. године утврђено је да је између ВВ и ББ закључен 20.03.1961. године уговор о поклону $\frac{1}{2}$ дела парцеле ... КО ... - дела у површини од 5 ари, са мерама и границама наведеним у изреци те пресуде. Тужени је у катастру непокретности био уписан као титулар права на спорним парцелама .../... површине 7 ари 09 м² и парцели .../... површине 4 ара 42 м², које су раније биле уписане као земљиште у државној својини, на којем је држалац било Друштвено предузеће за пољопривредну производњу „Задругар“ из Крушевца. У катастру непокретности - листу непокретности ... КО ..., уписано је да се на парцели .../... налазе два објекта - породична стамбена зграда и помоћни објекат. Тужилац и његови правни претходници налазе се у државини предметних парцела од 1956 године.

На основу тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је утврдио право својине тужиоца на замљишту које чине означене парцеле и право својине на два објекта на парцели .../... КО По становишту тог суда, тужилац је право својине на предметним непокретностима стекао одржајем - савесном државином у трајању од 20 година, рачунајући од 04.07.1996. године када је ступио на снагу Закона о изменама и допунама Закона о основним својинскоправним односима, којим је брисана забрана стицања својине одржајем на непокретности у друштвеној својини, прописана чланом 9. Закона о основним својинскоправним односима.

По налажењу другостепеног суда, одлука о усвајању тужбеног захтева је правилна, али не из разлога наведених у образложењу првостепене пресуде. Према схватању тог суда правни претходник тужиоца је одржајем стекао право својине на предметним непокретностима - савесном и законитом државином, заснованом на уговору о поклону од 20.03.1961. године и пресуди на основу признања Среског суда у Крушевцу П 1172/61 од 04.05.2961. године, по протеклу рока од 10 година рачунајући од дана ступања на снагу новелираног Закона о основама својинскоправних односа .

По налажењу Врховног касационог суда, у овом спору нижестепени судови су погрешно применили материјално право и зато нису правилно вредновали одређене чињенице, битне за одлуку о тужбеном захтеву за утврђење права својине по основу одржаја.

Одржај је начин стицања права својине по самом закону, предвиђен чланом 20. став 1. Закона о основама својинскоправних односа и уређен члановима 28-30 тог закона. Према тим одредбама, за стицање права својине одржајем на непокретности потребни су државина и протек одређеног времена, 10 година за законитог и савесног држаоца, односно 20 година за савесног држаоца, с тим што се у време потребно за одржај урачунава и време за које су претходници садашњег држаоца ствар држали као савесни и законити држаоци, односно као савесни држаоци.

Држалац има закониту државину ако се она заснива на правном основу који је подобан за стицање права својине и ако је државину прибавио на законом дозвољени начин, односно ако државина није манљива - није прибављена силом, преваром или злоупотребом поверења (члан 72. став 1. Закона о основама својинскоправних односа). Државина је савесна ако држалац не зна или не може знати да ствар коју држи није његова (члан 72. став 2. . Закона о основама својинскоправних односа). Савесност државине се претпоставља (члан 72. став 3. Закона о основама својинскоправних односа) и она мора постојати за све време рока потребног за одржај.

Одредбом члана 29. Закона о основним својинскоправним односима („Службени лист СФРЈ“, број 6/80 и 36/90), који је ступио на снагу 01.09.1980. године, било је прописано да се на ствари у друштвеној својини право својине не може стећи одржајем. Ова одредба брисана је Законом о изменама и допунама Закона о основним својинскоправним односима, који је ступио на снагу 04.07.1996. године, тако да се од тада право својине одржајем може стећи и на ствари која је у друштвеној својини.

Тужилац поднетом тужбом тражи утврђење права својине на земљишту укупне површине од 11 ари 58 м² које је у катастру непокретности уписано као парцела .../... површине 7 ари 09 м² и парцела .../... површине 4 ара 49 м². У поднетој тужби и током поступка тужилац тврди да се он и његови правни претходници налазе у њиховој државини непрекидно од 1956. године. Основ државине тужилац доказује уговором о купопродаји Ов .../... из фебруара 1956. године којим је продавац ЂЂ продала купцу ДД део парцеле ... КО ... у површини од 10 ари, са мерама и границама наведеним у уговору, и правноснажним пресудама Среског суда у Крушевцу Г. 1439/58 од 15.03.1958. године и П. 1172/61 од 04.05.1961. године којима је утврђено право својине ББ на парцели. ..КО у површини од 10 ари и право својине његовог оца ВВ на ½ дела те парцеле у површини од 5 ари, у означеним мерама и границама.

У време када је наведени уговор о купопродаји закључен, односно донете и постале правноснажне означене пресуде парцела ... КО ... није била у приватној својини, јер је током 1948. године део те парцеле у површини од 10 ари уписан као добро Народне Основне школе села ... а преостали део у површини од 15 ари 27 м² као Пољопривредни земљишни фонд. Даља деоба овог земљишта извршена је током 1964. године, када је настала и парцела .../... површине 12 ари 19 м² која се у катастру земљишта уписује као посед Земљорадничке задруге „Јединство Крушевац“, односно током 1988. године када се површина парцеле .../... смањује на површину од 7 ари 09 м² и настаје парцела .../... површине 4 ара 77 м², које се уписују у катастар земљишта

као друштвена својина - корисник (држалац) Друштвено предузеће за пољопривредну производњу „Задругар“ из Крушевца.

Из изложеног следи да је спорно земљиште у време када су правни претходници тужиоца постали његови држаоци било у друштвеној својини, и да се на таквом земљишту својина није могла стицати одржајем, због чега се рокови за одржај морају рачунати тек од 04.07.1996. године - дана ступања на снагу Закона о изменама и допунама Закона о основним својинскоправним односима, чије одредбе немају ретроактивно дејство.

Нижестепени судови су у овом спору правилно одредили означени дан као почетак рока потребног за одржај, али нису водили рачуна о одређеним чињеницама битним за квалитет државине. Наиме, првостепени суд сматра да су тужилац и његов правни претходник савесни држаоци и да су 04.07.2016. године, протеком рока од 20 година, стекли право својине. При том тај суд занемарује чињеницу да је тужилац поднео тужбу 02.03.2012. године, пре истека рока од 20 година, и да је његов тужбени захтев оспорен у одговорима на тужбу од 27.03.2013. године, поднетим пре истека означеног рока потребног да би савесни држалац стекао својину на непокретности одржајем. Оспоравањем тужбеног захтева прекинута је савесност државине тужиоца која мора постојати све време потребно за одржај. Осим тога, првостепени суд не узима у обзир ни чињеницу да је сада покојни отац тужиоца током 1989. године поднео тужбу против Радне организације коопераната „Задругар“ из Крушевца ради утврђења права својине на спорним парцелама, нити посебно цени њен значај по савесност државине тужиоцевог правног претходника, без обзира на исход парнице покренуте том тужбом који није разјашњен.

Другостепени суд државину правног претходника тужиоца сматра савесном и законитом - заснованом на уговору о поклону од 20.03.1961. године и правноснажној пресуди на основу признања Среског суда у Крушевцу П. 1172/61 од 04.05.1961. године, због чега законски рок за стицање својине одржајем скраћује на 10 година, који рок је протекао до дана подношења тужбе. Међутим, и тај суд занемарује чињеницу да је тужиочев правни претходник (умро 09.12.2011. године) водио парницу за утврђење права својине на спорном земљишту и посебно није ценио значај те чињенице за савесност његове државине. Законитост државине правног претходника тужиоца другостепени суд заснива на означеном уговору о поклону и правноснажној пресуди на основу признања, не водећи рачуна о томе да је по тим основима сада покојни отац тужиоца био држалац само на делу спорног земљишта површине 5 ари (у мерама и границама наведеним у изреци судске одлуке), а да се поднетом тужбом тражи утврђење права својине на земљишту укупне површине 11 ари и 58 м².

Из наведених разлога, нижестепене пресуде су морале бити укинуте и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

У поновљеном суђењу првостепени суд ће отклонити ове пропусте у вредновању означених чињеница по питању квалитета државине тужиоца и његових правних претходника, односно дужине рока за стицање својине одржајем који се у овом спору мора рачунати од дана ступања на снагу новелираног Закона о основама својинскоправних односа.

Укинута је и одлука о трошковима поступка јер она зависи од коначног исхода спора.

Сходно изложеном, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у другом ставу изреке.

**Председник већа - судија
Бранислава Апостоловић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић